

Kúria

ítélete

Az ügy száma: Bfv.III.992/2022/10.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Molnár Ferencné dr., bíró

Dr. Hornyák Szaboles János, bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2023. május 30.

Az ügy tárgya: csalás büntette és más bűncselekmények

Terhelt(ek): IV. rendű

Első fok: Dabasi Járásbíróság, 6.B.110/2014/276., ítélet,
tárgyalás, 2020. február 13.

Másodfok: Budapest Környéki Törvényszék, 1.Bf.432/2020/55., ítélet,

nyilvános ülés, 2022. március 30.

Az indítvány előterjesztője: a IV. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a IV. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a csalás büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a IV. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Dabasi Járásbíróság 6.B.110/2014/276. számú és a Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.432/2020/55. számú ítéletét a IV. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja.

A IV. rendű terheltet a bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérlete [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont] miatt emelt vád alól felmenti.

Elrendeli a IV. rendű terhelt által megfizetett 200.000 (kettőszázezer) forint pénzbüntetésnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkori törvényes kamatával emelt visszatérítését a IV. rendű terhelt részére.

A Kúria ítélete ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

I.

[1] A Dabasi Járásbíróság a 2020. február 13-án kihirdetett 6.B.110/2014/276. számú ítéletével a IV. rendű terheltet bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérlete [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont] miatt 200 napi tétel, napi tételenként 1.000 forint, összesen 200.000 forint pénzbüntetésre ítélte. A bűnsegédként elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) és bc) alpont, (5) bekezdés b) pont], 2 rendbeli közokirat-hamisítás büntette [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont] és közokirat-hamisítás büntettének kísérlete [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont] miatt emelt vád alól felmentette.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. március 30. napján meghozott I.Bf.432/2020/55. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a IV. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

II.

[3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a IV. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti okból, a IV. rendű terhelt felmentése érdekében.

[4] Indokai szerint a II. rendű terhelt megtévesztő magatartása a lakhatás ígérete – a 30 négyzetméteres ingatlan felépítése – volt a sértett felé. A jogerős ítélet rögzítette, hogy a II. rendű terhelt a lakóépületet nem akarta felépíteni, az erre irányuló megállapodást a megtévesztés szándékával kötötte a sértettel.

[5] A IV. rendű terhelt azonban a II. rendű terheltnek a sértett megtévesztésére irányuló szándékával, és a megtévesztő magatartás mibenlétével nem volt tisztában.

[6] Mivel a II. rendű terhelt ígéretéről, és annak tervbe vett megszegéséről a IV. rendű terhelt nem tudott, így ahhoz büntetőjogilag értékelhetően segítséget sem nyújthatott.

[7] Kifejtette, hogy a jogerős ítélet szerint segítőként vizsgált magatartást az ügyvédi törvény (Ütv.) szabályozza. Az ügyvédi törvény és a büntetőtörvény szerinti jogellenesség nem egyenértékű fogalmak. A két jogterület saját fogalomkészlettel rendelkezik, önálló eljárási szabályai, szankciói vannak. Az ügyvédi fegyelmi felelősség esetén ezek a kizárás, felfüggesztés és a bírság. Olyan jogi okozatiság megállapítása nem lehetséges, ami a tettesi magatartás ismerete nélkül az ügyvédi törvény megszegéséhez büntetőjogi felelősséget fűz.

[8] A IV. rendű terhelt csak akkor ítéltető el a tettesi cselekménnyel összefüggésben, ha a tudata átfogta a tettesi magatartás lényegét, és a saját cselekvőségét azért valósította meg, hogy azt elősegítse. Az, hogy ennek hiányában megszegte-e az ügyvédi törvényt, vagy sem, az már csak az ügyvédi kamara kompetenciájába tartozó kérdés.

[9] Szerinte az okiratszerkesztéskor a IV. rendű terhelt tudattartalma nem terjedt ki arra, hogy az ügylet bűncselekményhez kötődik. Valóban hibázott a IV. rendű terhelt, amikor nem kellő módon tisztázta a szerződő felek akaratát, az ügylet valódi jellegét, ezáltal nem biztosított hatékony jogvédelmet a sértettnek, azonban ezen magatartása nem értékelhető részesi elkövetői magatartásként.

[10] Mindezek alapján indítványozta a IV. rendű terhelt felmentését bűncselekmény hiányában.

[11] A Legfőbb Ügyészség BF.1110/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak.

[12] Kifejtette, hogy a jogvégzett, ügyvédként tevékenykedő IV. rendű terhelt értelmét és tudatát átfogta a csalás tényállási elemeinek hiánytalan megvalósulása, és tisztában volt azzal is, hogy az adásvétel végbemeneteléhez a szerződések ellenjegyzése szükséges, melynek hiányában a tulajdonjog átszállását a földhivatal nem jegyzi be. A IV. rendű terhelt úgy mozdította elő szándékosan a II. rendű terhelt cselekményét, hogy a törvénysértő szerződések megkötésének akadályozása a kötelessége lett volna.

[13] Az Ütv. 3. § (3) bekezdése alapján ugyanis az ügyvéd nem működhet közre, ha az a hivatásával nem egyeztethető össze, így különösen, ha a közreműködését olyan jogügylethez kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy annak megkerülésére irányul.

[14] A IV. rendű terhelt az adásvétel során a sértett érdekeit nem képviselte megfelelően, és annak tudatában ellenjegyezte a szerződéseket, hogy azok színlelt jogügyletek voltak, melyekkel kötelezettségét nem teljesítve megsértette az ügyvédekről szóló törvény rendelkezéseit.

[15] A IV. rendű terhelt közömbös volt a szerződések ellenjegyzésekor és az illetékes földhivatalhoz bejegyzés végett való benyújtásakor a tévedésben lévő sértettet a szerződések közötti értékkülönbözlet alapján érhető 3,9 millió forint kár keletkezésének lehetőségével kapcsolatban, ezért cselekményét eshetőleg szándékkal követte el, amely fizikai bűnsejtel volt.

[16] Álláspontja szerint a megtévesztő magatartás nem az adásvételi szerződések megkötése volt, arra már a tévedésben lévő sértett által került sor, hanem a II. rendű terheltnek az a valótlan ígérete, hogy a VI. rendű terhelt tulajdonában lévő ingatlanrész megvásárlását követően azon a telken fog a sértett részére egy 3,9 millió forint értékű, 30 négyzetméteres lakóingatlant felépíteni. A IV. rendű terhelt nem a megtévesztésben nyújtott tehát a II. rendű terhelt számára segítséget, hanem a kár bekövetkezését mozdította volna elő.

[17] Mindezek alapján a megtámadott határozat IV. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartását indítványozta.

[18] A IV. rendű terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakra tett észrevételében az indítványában kifejtetteket fenntartotta, azt azzal egészítette ki, hogy a polgári jogi színlelés fogalma eltérő a jelen ügy vádiratában foglalt „színleltségtől”.

[19] Polgári jogi értelemben vett színlelés, ha pl. más jogcím, vagy más pénzösszeg kerül okiratba foglalásra, mint amire a felek tényleges akarata irányul, míg a vádirat a színlelt szerződés alatt inkább azt értette, hogy bűncselekményt valósít meg a szerződés.

III.

[20] A IV. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alapos.

[21] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[22] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállított tényállás az irányadó.

[23] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[24] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.

[25] A jogerős, a felülvizsgálatban irányadó tényállás lényege szerint:

– az I. rendű terhelt és fiai, a II. rendű és a III. rendű terhelt – pontosan meg nem határozható időpontban – megállapodott abban, hogy anyagilag nehéz helyzetben lévő vagy italozó életmódjuk miatt könnyen befolyásolható személyek hiszékenységét, rászorultságát kihasználva azok lakástulajdonát vagy résztulajdonát megszerzik úgy, hogy az ingatlanok vételárának megfizetése helyett részükre vagy egy jelentősen csökkent értékű ingatlant ajánlanak fel, vagy a vételárat csak részben teljesítik.

I. tényállási pont:

– A II. rendű terhelt 2010 augusztusában megismerkedett az alkoholista életmódja miatt hajléktalanná vált, megromlott családi kapcsolatokkal bíró, jövedelem nélküli, fizikai állapota miatt rendszeres munkavégzésre alkalmatlan sértettel. A sértett tulajdonában állt ekkor egy ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányada, amelynek másik $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányada a sértett feleségéé volt. Mivel a házaspár kapcsolata a sértett alkoholista életmódja miatt megromlott, ezért a sértett az ingatlanból elköltözött, 2010. október 1-jétől hajléktalan életmódot folytatott, nem tartotta a kapcsolatot a családjával.

– A II. rendű terhelt felajánlotta a sértettnek, hogy megvásárolja a lakóházon fennálló $\frac{1}{2}$ lakástulajdonát, melyért cserébe épít részére egy 30 m²-es lakóingatlant, ezáltal megoldja a sértett lakhatási problémáját.

– A II. rendű terhelt a VI. rendű terhelttel – akinek ekkor a tulajdonát képezte egy ingatlan 1411/9058 tulajdoni hányada – megállapodott abban, hogy ezt az ingatlanrészt segít neki értékesíteni, mellyel a II. rendű terheltnek az volt a szándéka, hogy ezen ingatlant ajánlja fel a sértett részére a lakóház felépítésére. Ennek érdekében a II. rendű terhelt a sértettel, valamint a VI. rendű terhelttel 2010. szeptember 28. napján a IV. rendű terhelt ügyvédi irodájában megjelent, majd adásvételi szerződést kötött a II. rendű terhelt a sértettel a kérdéses ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni illetőségére.

– Az adásvételi szerződésben az ingatlanrész $\frac{1}{2}$ tulajdoni arányának vételárát 9.900.000 forintban határozták meg, és a szerződés 6. pontjában rögzítették, hogy a 9.900.000 forint vételárát a II. rendű terhelt mint vevő, a szerződés aláírását megelőzően megfizette az eladó, a sértett részére.

– A II. rendű terhelt a szerződésben kikötött 9.900.000 forintos vételárát ténylegesen a sértett részére nem fizette meg, ehelyett a II. rendű terhelt azt ígérte a sértettnek, hogy a VI. rendű terhelt tulajdonában lévő ingatlanrész megvásárlását követően, azon a telken fogja a 3.900.000 forint értékű, 30 m²-es lakóingatlant felépíteni.

– Mindezek miatt a sértett ugyancsak 2010. szeptember 28-án a IV. rendű terhelt ügyvédi irodájában adásvételi szerződést kötött a VI. rendű terhelttel az ingatlanon fennálló 1411/9058-ad tulajdoni hányadára vonatkozóan. A szerződés szerint az ingatlan vételárát 6 millió forintban jelölték meg. A szerződés az 5. pontban rögzítette, hogy a vevő az ingatlan 6 millió forintos vételárát az okirat aláírását megelőzően egy összegben, készpénzben az eladó részére megfizette.

– Az adásvételi szerződés megkötését megelőzően a sértett részéről ténylegesen pénzáadás a VI. rendű terheltnak nem történt.

– A sértett és a II. rendű terhelt az adásvételi szerződések megkötését követően, 2010. szeptember 29. napján, a II. rendű terhelt lakóhelyén egy megbízási szerződést kötöttek, mely szerint a II. rendű terhelt a sértett részére megépíti a 30 m² nagyságú lakóingatlant 3.900.000 forint értékben.

– A IV. rendű terhelt a két szerződés megkötésekor felismerte, hogy azok egy ingatlancserét lepleznek, ugyanakkor nem lehetett bizonyítani az eljárás során, hogy tudomással bírt volna arról, hogy az ingatlanok vételára közötti különbözeti összegből a II. rendű terhelt egy lakóingatlan felépítését vállalta a sértett irányába, melynek nem fog eleget tenni.

– Felismerte azonban a leplezett csere folytán azt, hogy tényleges pénzáadásra a felek között nem került sor, így a különbözeti 3,9 millió forint vonatkozásában azzal, hogy nem tisztázta annak jogi sorsát, nem képviselte megfelelően a sértett szerződő fél érdekeit.

– A IV. rendű terheltet a Megyei Ügyvédi Kamara határozatában 2 rendbeli szándékos fegyelmi vétség elkövetése miatt 300.000 forint pénzbírsággal sújtotta a sértett és a II. rendű terhelt, valamint a sértett és a VI. rendű terhelt között létrejött szerződéses ügyletek kapcsán.

– A II. rendű terhelt anélkül kívánta megszerezni a sértett ingatlanának ½ tulajdoni hányadát, hogy annak fejében a megállapodásukban rögzített ingatlant megépítette volna. A II. rendű terhelt a lakásépítés ígéretével a sértettet abban a hiszemben tartotta, hogy az ingatlan ½ tulajdonáért cserébe egy 30 m² nagyságú lakóingatlant, illetőleg egy telektulajdont kap, melyhez a IV. rendű terhelt azzal nyújtott segítséget, hogy az adásvétel során a sértett érdekeit nem megfelelően képviselve ellenjegyezte a szerződést. A 6.000.000 forint értékben megjelölt telek a sértett tulajdonába került, azonban a felépítményt a II. rendű terhelt nem készítette el, az szándékában sem állt, illetve építési tilalom miatt az nem volt megvalósítható. A II. rendű terhelt a sértettnek az építmény fel nem építésével kísérelt meg kárt okozni 3.900.000 forint értékben.

[26] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz, csalást követ el.

[27] A Btk. 14. § (2) bekezdése alapján bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegédi elkövetés fogalmi eleme, hogy törvényi tényállási elemet nem valósít, illetve nem valósíthat meg.

[28] A részes, így a bűnsegéd a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz hozzájárul. A részes tetteshez társulása a tettes szándékához történik. A részesi szándék a tettesi szándékkal mutat egyezőséget, azt kiváltja vagy véghezvitel végett erősíti.

[29] A bűnsegédi (bűnrészesi) magatartás jogi természetéből következően, a (kizárólag) bűnsegédi magatartás felülvizsgálatának – értelemszerűen – nem lehet tárgya, szempontja az adott bűncselekmény törvényi tényállásán belüli magatartás megvalósításának, megvalósulásának elvárása. A részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottságát, de amennyiben a tettesi alapcselekmény konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött, akkor a tettesi elkövetőre vonatkozó „res iudicata” hatás érvényének fennállása alatt a részesi elkövető felróhatóságának vizsgálata kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői – ekként tehát a részesi – magatartás alapján vizsgálható. E vizsgálat azonban nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultságára, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe.

[30] A tényállásnak tartalmaznia kell a tettesi alapcselekménynek a minősítés szerinti bűncselekmény törvényi tényállási elemeit magában foglaló leírását, és a bűnsegéd azt szándékosan segítő – tényállási elemet azonban nem megvalósító – magatartásának a leírását.

[31] Ekként jelen ügyben is a tényállásnak tartalmaznia kell a IV. rendű terheltnek a csaláshoz nyújtott bűnsegély kapcsán az arra vonatkozó tudatát is, hogy a színlelt adásvételi szerződéseket nem csupán joghatást kiváltó módon, hanem akként fogják felhasználni, hogy

mást jogtalan haszonszerzés végett, neki kárt okozva tévedésbe ejtenek, továbbá szerepel a tettesi (II. rendű terhelti) alapcselekmény elkövetésének a leírása.

[32] Ez volt tehát a Kúria által vizsgálandó követelményrendszer. Az indítvány szerint e követelményrendszer tudati tényre vonatkozó eleme hiányzik, azaz a IV. rendű terhelt tudata ugyan a közreműködésével létrehozott okiratok joghatást kiváltó felhasználására, de nem a csalás során alkalmazott elkövetési eszközként való felhasználására vonatkozott.

[33] A Kúria ennek kapcsán rámutat a következőkre.

[34] Kétségtelen, hogy – mint minden bűncselekmény esetében – a tudattartalom vizsgálata perdöntő.

[35] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.

[36] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.

[37] A tudati – és más – tények megállapításától határozottan el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.).

[38] A tettes és a részes szándékegységének kérdése jogi következtetés eredményeként válaszolandó meg, amely jogi következtetés alapját mindenkor a bíróság mérlegelő tevékenysége nyomán megállapított tényállás képezi.

[39] A tudat aktuális tartalmáról közvetlenül ismerete – értelemszerűen – csak az érintett személynek lehet; arra azonban a külső történésekből, a terheltnek a külvilágban megnyilvánuló magatartásából ténybeli következtetés vonható le.

[40] Ez a ténybeli következtetés azonban csak akkor lehet helytálló, ha a szűkebb értelemben vett tényállásba [Be. 451. § (5) bekezdés első fordulat] tartozó külső, a külvilágban megjelenő tényekből, életbeli jelenségekből a megállapított belső tények valóban következnek.

[41] Jelen esetben a jogerős tényállás a IV. rendű terhelt tekintetében az alábbiakat rögzítette:

– A IV. rendű terhelt a két szerződés megkötésekor felismerte, hogy azok egy ingatlancserét lepleznek, ugyanakkor nem lehetett bizonyítani az eljárás során, hogy tudomással bírt volna arról, hogy az ingatlanok vételára közötti különbözeti összegből a II. rendű terhelt egy lakóingatlan felépítését vállalta a sértett irányába, melynek nem fog eleget tenni.

– A IV. rendű terhelt felismerte a leplezett csere folytán azt, hogy tényleges pénzáadásra a felek között nem került sor, így a különbözeti 3,9 millió forint vonatkozásában azzal, hogy nem tisztázta annak jogi sorsát, nem képviselte megfelelően a sértett szerződő fél érdekeit.

– Az adásvételi szerződéseket a IV. rendű terhelt az illetékes körzeti földhivatalhoz bejegyzés végett benyújtotta, melynek eredményeképpen a sértett tulajdonjogát a földhivatal bejegyezte.

[42] A tényállásban rögzítettek szerint a IV. rendű terheltnek nem volt tudomása a II. rendű terhelt megtévesztő magatartásáról, nem tudott a II. rendű terhelt és a sértett közötti megállapodásról – a lakóingatlan felépítéséről a sértett részére –, melynek a II. rendű terhelt eleve nem szándékozott eleget tenni.

[43] A IV. rendű terhelt a tényállás alapján azzal a tudattal működött közre az adásvételi szerződések készítésekor, hogy azok valójában egy ingatlancserét lepleznek, azonban arra nem terjedt ki a tudata, hogy ezen okiratokkal a II. rendű terhelt számára a család bűncselekményének elkövetését teszi lehetővé, ahhoz nyújt segítséget.

[44] A család szándékos bűncselekmény.

[45] A bűnsegély szándékos magatartás.

[46] Amennyiben viszont a tényállás kifejezetten azt rögzíti, hogy a bűnsegéd nem tudott a tettesi csalárd szándékról (a II. rendű terhelt csalásra irányuló elkövetői magatartásáról), akkor a jogi indokolás – tudnia kellett (volna) – érvelése nem más, mint a rá gondolás hiányának, azaz a gondatlan magatartásnak a felrovása.

[47] Gondatlan bűnsegély azonban nincs.

[48] Kétségtelen, hogy a II. rendű terhelt – a jogerős ítélettel megállapított – magatartása a család bűncselekményében tényállásszerű, azonban a IV. rendű terhelt vonatkozásában a csaláshoz nyújtott, bűnsegélyként értékelhető szándékos magatartást a tényállás nem tartalmaz.

[49] A Kúria e körben a következőkre mutat rá.

[50] A passzív bűnsegédi magatartás esetén a bűnsegéd valamilyen jog alapján nyugvó köteleességét a tettesi cselekmény sikerét kívánva vagy abba belenyugodva akaratlagosan szegi meg, és ezáltal a tettes számára – az utóbbi által is felismerten – a bűncselekmény elkövetését lehetővé teszi vagy megkönnyíti.

[51] A IV. rendű terhelt az általa is felismerten színlelt adásvételi szerződések készítésével és ellenjegyzésével megszegte az elkövetéskor hatályos, az ügyvédekről szóló 1998. és XI. törvény (régí Ütv.) okiratok ellenjegyzésére vonatkozó szabályait.

[52] A régi Ütv. 27. § (1) bekezdése szerint az okirat ellenjegyzésével az ügyvéd bizonyítja, hogy a) az okirat a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak megfelel, és

b) az okiratban megjelölt fél az iratot előtte vagy helyettese [23. § (5) bek.] előtt írta alá, illetőleg aláírását előtte vagy helyettese előtt saját kezű aláírásának ismerte el, illetve a minősített elektronikus aláírásával tett ellenjegyzéssel pedig azt, hogy a kiállító minősített elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik.

[53] A régi Ütv. 1. § (1) bekezdése alapján az ügyvéd a hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. A (3) bekezdés szerint az ügyvéd nem működhet közre, ha az a hivatásával nem egyeztethető össze, így különösen, ha a közreműködését olyan jogügyletbe kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul.

[54] A IV. rendű terhelt az ügyvédi hivatás gyakorlására vonatkozó ezen általános szabályokat sértette meg.

[55] A tényállásban szereplő szerződések megkötése idején hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 205. § (1) bekezdése értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

[56] A régi Ptk. 205. § (2) bekezdése szerint a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges.

[57] A régi Ptk. 207. § (5) bekezdése értelmében a felek titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.

[58] A régi Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint ugyanakkor a színlelt szerződés semmis, ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni.

[59] A színlelés kétoldalú, tudatos magatartás, amikor a felek közös akarata arra irányul, hogy a szerződést, amely jognyilatkozataik alapján keletkezik, ne kössék meg (BH 2001.29.). A színlelt szerződés polgári jogi kategória, annak kétségtelenül vannak polgári jogi

jogkövetkezményei. A színlelt szerződés megkötése ugyanakkor nem eredményezi azt, hogy amennyiben az bűncselekmény elkövetését is jelenti, a polgári jogi jogkövetkezmények mellett büntetőjogi felelősség ne lenne megállapítható.

[60] Minden esetben önállóan kell vizsgálni azt, hogy a színlelt szerződést megkötő személyek magatartása a polgári jogi jogkövetkezmények mellett megvalósít-e bűncselekményt, amennyiben igen, büntetőjogi felelősségre vonásnak van helye.

[61] A színlelt szerződés a régi Ptk. 205. § (6) bekezdése alapján semmis, ami azt jelenti, hogy hiányzik a szerződés szerinti cél létrehozására irányuló akarat minden szerződő fél részéről. Ha azonban a valós akarat bűncselekmény leplezése, az a színlelt szerződés megkötésével a leplezés célzata miatt a bűncselekmény egyenes szándékkal történő megvalósítására is utal. Amennyiben a színlelt szerződés megkötése esetén a szerződés szerinti cél létrehozása iránti akarat a szerződő felek részéről hiányzik, és a színlelt szerződés megkötésével leplezni kívánt szerződéses akarat bűncselekmény megvalósítására irányul, a cselekmény kilép a polgári jogi jogviszonyból, és belép a büntetőjogi jogviszonyba.

[62] A IV. rendű terheltnek azonban a jogerős tényállás szerint arról nem volt tudomása, hogy a színlelt szerződés megkötése a II. rendű terhelt részéről bűncselekmény megvalósítására irányul, a IV. rendű terhelt a leplezett cserét ismerte fel, erről volt tudomása, a II. rendű terhelt amögötti, csalárd, megtévesztő magatartásáról azonban nem.

[63] Másként fogalmazva a tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismérv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismérv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.

[64] Jelen esetben ez utóbbi történt, a jogerős tényállás ugyanis olyan tudati tényt rögzít, amely alapján egyértelmű az alanyi oldal hiánya.

[65] Következésképpen téves az eljáró bíróság alanyi oldalra, a bűnösségre vont jogkövetkeztetése, hiányzik a IV. rendű terhelt részesei magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységre vont jogi következtetés ténybeli alapja.

[66] Mindezekre figyelemmel azonban nem kell hatályon kívül helyezni a jogerős határozatokat, mert a valós tények alapján megállapítható, hogy a IV. rendű terheltnek a jogerős tényállás szerinti cselekménye nem valósította meg a bűnsegédként elkövetett család bűntettének kísérletét, azaz a IV. rendű terhelt cselekménye nem bűncselekmény.

[67] A Kúria továbbá megjegyzi, hogy a IV. rendű terheltet a Megyei Ügyvédi Kamara határozatában 2 rendbeli szándékos fegyelmi vétség elkövetése miatt 300.000 forint

pénzbírsággal sújtotta a sértett és a II. rendű terhelt, valamint a sértett és a VI. rendű terhelt között létrejött szerződéses ügyletek kapcsán.

[68] Ekként a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Dabasi Járásbíróság 6.B.110/2014/276. számú és a Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.432/2020/55. számú ítéletét megváltoztatta, és a Be. 566. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel a IV. rendű terheltet az ellene a Btk. 373. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérlete miatt emelt vád alól felmentette. Rendelkezett továbbá a IV. rendű terhelt által megfizetett 200.000 forint pénzbüntetésnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkori törvényes kamatával emelt visszatérítéséről.

IV.

[69] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[70] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételtelen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtelen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2023. május 30.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró